

Toelichting werkwijze totaalbeelden

De totaalbeelden 2020 gaan over het toezichtjaar 2019. Op basis van de uitkomsten van de toetsing over 2019 worden risico's en/of verbeterpunten benoemd, die in 2020 moeten worden opgepakt. De resultaten daarvan worden dan vervolgens meegenomen in de totaalbeelden 2021 (dus over het toezichtjaar 2020). Voor de voorliggende totaalbeelden geldt dat de toetsing plaatsvond voor het uitbreken van de corona-crisis in Nederland. Voor de totaalbeelden 2021 zal de situatie anders zijn, en kan de corona-crisis een negatieve doorwerking hebben op de aanpak van de geconstateerde risico's en verbeterpunten. Zoals wij in onze brief aangeven is het onze intentie samen met gemeenten adaptief te handelen op basis van ontwikkelingen in de samenleving en wanneer nodig zullen we hiermee bij het opstellen van de totaalbeelden 2021 rekening mee houden.

Kleur domeinen

Per domein hebben wij de kleuren groen, oranje of rood toegekend. Bij groen blijven wij als toezichthouder op afstand. Bij oranje en rood zijn er risico's en willen we de vinger meer aan de pols houden, onder andere door frequenter overleg te voeren.

Voor het domein financiën geldt dat wij u, in het kader van ons financieel toezicht, in december 2019 geïnformeerd hebben of u in 2019 onder repressief of preventief toezicht valt. In het geval van preventief toezicht, is de score op IBT-financiën rood. Bij repressief toezicht zijn groen en oranje mogelijk.

Kleur totaalbeeld

Ook het totaalbeeld zelf heeft een kleur (eindkleur). Uiteraard is een goede uitvoering van taken op alle domeinen van belang. Om recht te doen aan de verschillen hebben we ervoor gekozen om bij het bepalen van de eindkleur de domeinen verschillend mee te laten wegen:

- Financiën weegt het zwaarst (gewicht 3), omdat dit doorwerkt op alle gemeentelijke beleidsterreinen.
- Wabo en Wro wegen middelzwaar (gewicht 2 per domein). Wabo, omdat dit de gezondheid en veiligheid betreft en dit domein sinds 1 oktober 2012 ook flink is uitgebreid door overdracht van de taken van de Inspectie Leefomgeving en Transport. Wro, vanwege de grote invloed op de leefomgeving en de provinciale belangen die hiermee gemoeid zijn.
- Informatie- & archiefbeheer, huisvesting statushouders en monumenten wegen het minst zwaar (gewicht 1 per domein).

De berekening is als volgt:

Domeinen:	Groen	Oranje	Rood
Financiën	0 punten	3 punten	6 punten
Wabo	0 punten	2 punten	4 punten
Wro	0 punten	2 punten	4 punten
Archief	0 punten	1 punt	2 punten
Statushouders	0 punten	1 punt	2 punten
Monumenten	0 punten	1 punt	2 punten

Laag toezichtsregime, < 5 punten	Gemiddeld toezichtsregime, 5 - 9 punten	Hoog toezichtsregime, > 10 punten
--	--	---

Ontwikkelingen op de domeinen

Op sommige toezichtdomeinen zijn relevante ontwikkelingen gaande die wij hierna schetsen.

Financiën

Het sociaal domein blijft een groot negatief effect hebben op de begrotingen van de gemeenten. De positieve effecten van de aantrekkende economie zoals een hogere algemene uitkering gemeentefonds zijn voor een groot deel ingehaald door de negatieve effecten in het sociaal domein.

Als gevolg hiervan hebben veel gemeenten forse bezuinigingen, taakstellingen en belastingverhogingen moeten doorvoeren. Ondanks dat zijn er meerdere gemeenten die de begroting 2020 niet sluitend hebben en moeten leunen op een sluitend meerjarenperspectief (uiterlijk in 2023 een positief saldo). De ontwikkelingen in het sociaal domein werken door in het toezichtbeeld op het domein financiën. Zeven gemeenten hebben dit jaar groen gescoord. Dat zijn er vier minder dan vorig jaar. In 2020 staat één gemeente onder preventief toezicht, hetgeen betekent dat deze gemeente voor het domein financiën rood scoort in het IBT beeld.

De laatste informele berichten (april 2020 basis jaarrekening 2019) zijn dat veel gemeenten uitkomen met de budgetten die zij voor het sociaal domein hebben geraamd. Dit wel na het toevoegen van eigen middelen.

Wabo

Eind 2018 is het toezichtkader IBT Wabo voor het laatst aangepast. Bij de actualisatie van het totale IBT kader begin oktober 2019 bleven de criteria op dit domein ongewijzigd. In de in 2018 aangepaste versie van het toezichtkader ligt de nadruk op een sluitende beleids- en uitvoeringscyclus. Naast de beleids- en uitvoeringscyclus zijn de gemeenten voor het IBT beeld 2020 getoetst op de risicothema's besluitvorming en Kwaliteitsverordening VTH en het opvolgen van verbeterafspraken.

Op het domein Wabo zijn 19 gemeenten groen, 4 gemeenten oranje en 2 rood verklaard. Veel gemeenten hebben in 2019 zichtbaar opvolging gegeven aan de verbeterpunten. Het opnemen van concrete verbeterpunten heeft er onder andere toe geleid dat veel gemeenten nieuw VTH-beleid hebben vastgesteld of dit begin 2020 gaan doen. Sommige verbeterpunten zijn niet in één jaar te realiseren en zijn dit jaar weer in het kleurbeeld meegenomen.

Wro

De provincie is zich aan het voorbereiden op de komst van de Omgevingswet. In het kader daarvan is voor het IBT beeld Wro alleen daar getoetst waar dat ook wettelijk gevraagd wordt. Dit betekent dat de IBT beelden makkelijker leesbaar zijn en inzoomen op de wettelijke verplichte eisen die aan een gemeente gesteld worden. De wijze van toetsing op structuurvisies is ook geheel in lijn met de Omgevingswet. Een gemeente scoort positief indien er een actuele structuurvisie is, of in plaats daarvan de uren van actualisatie ingezet worden om te komen tot een omgevingsvisie, een verplicht instrument onder de omgevingswet. Daarnaast is in deze ronde specifiek gekeken naar het jaarprogramma toezicht en handhaving van alle gemeenten. Per gemeente is aangegeven of het programma voldoet, wat verbeterpunten zijn en hoe er in de volgende ronde wordt getoetst op deze programma's. Op het domein Wro scoren twee gemeenten onvoldoende. Beide gemeenten hebben noch hun structuurvisie op orde, noch hebben zij deze capaciteit voldoende ingezet om te komen tot een actuele omgevingsvisie.

Informatie- en archiefbeheer

Uit de rapportages van de gemeenten valt op te maken dat veel aandacht uitgaat naar het overgaan op nieuwe informatiesystemen. Hierbij valt op dat deze overgang eerder als een organisatievraagstuk dan als een technisch vraagstuk moet worden benaderd. Daarom is veel aandacht ingeruimd voor training en begeleiding van medewerkers in de organisatie. Ook de goede omgang met de AVG is een terugkerend thema. Daarbij gaat het niet zozeer om het 'wat', maar vooral om 'hoe' de regelgeving in praktische gevallen moet worden geïnterpreteerd.

Het nakomen van de eisen die gelden voor het beheren van oud-archief – en dan in het bijzonder klimaatbeheersing van de archiefruimten en het voldoen aan de eisen voor overdracht van archieven na 20 jaar – blijkt bij meerdere gemeenten niet goed geborgd te zijn in de dagelijkse werkprocessen. De kleuring van dit jaar wijkt af ten opzichte van vorig jaar. Eén gemeente is van oranje naar groen gegaan, en vier gemeenten zijn van groen naar oranje gekleurd. Dit wil niet zeggen dat de betreffende gemeenten het informatiebeheer niet (grotendeels) op orde hebben, maar wel dat er meerdere aandachtspunten aan de orde zijn die om een planmatige aanpak vragen om in overeenstemming met de archiefwetgeving te kunnen blijven. Wanneer sprake is van meerdere geconstateerde risico's, er aandacht nodig is voor het planmatig aanpakken van deze risico's en/of een verbeterplan ontbreekt, is de kleuring oranje geworden. Bij een gedegen aanpak, kan de kleuring volgend jaar weer groen worden.

Huisvesting statushouders

Alle gemeentes in Overijssel hebben deze IBT-ronde een groene kleur gekregen. Naast de gemeentes die voldaan hebben aan de taakstelling, heeft de rest ook groen gekregen. Ofwel, omdat de achterstand verschoonbaar is (niet verwijtbaar aan de gemeente) ofwel omdat het de eerste keer is dat de gemeente

de taakstelling niet haalt. Gemeentes in Overijssel zetten zich allen goed in om de taakstelling te halen en schromen niet creatief te zijn als huisvestingen soms wat moeilijker van de grond komen.

Monumenten

Het afgelopen jaar, 2019, was het eerste jaar waarover voor het domein monumenten is gerapporteerd. Veel gemeenten hebben zich goed voorbereid op de informatieronde en konden goed inzichtelijk maken hoe zij cultuurhistorische waarden beschermen. Voor enkele gemeenten gold dat zij de vragen wat summier hebben beantwoord. Met deze gemeenten gaan we in 2020 in gesprek. Dat Monumenten nu als apart domein worden meegenomen in het IBT levert in ieder geval al op dat het onderwerp binnen de gemeentelijke organisaties zichtbaarder wordt. Dit is van belang, omdat met ingang van de Omgevingswet de omgang met cultuurhistorische en archeologische waarden aan de voorkant van ieder proces goed moet worden meegewogen.